

XARBIY QISM XIZMATCHISIGA SHIJOAT VA MATIV BERUVCHI YAGONA ENERGIYA UNING AYOLIDIR

Mamajonova Madina Maxammadjonovna

*Respublika ma'naviyat va ma'rifat markazi Andijon
viloyat ma'rifat tarrilotchilar jamiyati a'zosi, viloyat
"Oqila ayollar"xarakati faoli, MTDP "Ayollar
kanoti"shaxar kengashi raisi, amalyotchi psixolog*

Annotatsiya: Ushbu maqolada harbiy qism xizmatchisining ruhiy barqarorligi, xizmatga sadoqati va jangovar tayyorgarligida oilaning, xususan ayolning (turmush o'rtog'ining) tutgan o'rni tahlil qilinadi. Harbiy muhitning murakkab psixologik sharoitlarida ayol tomonidan beriladigan ma'naviy qo'llab-quvvatlash, motivatsiya va ruhiy tayanch askar va ofitserlarning shijoatini mustahkamlovchi asosiy energiya manbai sifatida ko'rib chiqiladi. Tadqiqotda ijtimoiy-psixologik, pedagogik va sotsiologik yondashuvlar asosida ayol omilining harbiy xizmat samaradorligiga ta'siri yoritiladi. Maqola yakunida harbiy oilalarni qo'llab-quvvatlashga qaratilgan amaliy tavsiyalar beriladi.

Kalit so'zlar: harbiy xizmatchi, ayol omili, ma'naviy qo'llab-quvvatlash, motivatsiya, shijoat, oila, ruhiy barqarorlik, vatanparvarlik.

Harbiy xizmat insondan nafaqat jismoniy kuch va intizom, balki yuksak ruhiy barqarorlik, sabr-toqat va fidoyilikni talab etadi. Harbiy xizmatchilar doimiy stress, mas'uliyat, xavf-xatar va uzoq muddatli ajralish sharoitida xizmat olib boradilar. Bunday murakkab vaziyatlarda askar yoki ofitserning ichki kuch manbai, uni oldinga undovchi asosiy motivatsion omil nimadan iborat ekani dolzarb masalalardan biridir.

Ko'plab psixologik va ijtimoiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, harbiy xizmatchining eng kuchli tayanchi — bu uning oilasi, xususan ayolidir. Ayol nafaqat oila muvozanatini saqlovchi shaxs, balki harbiy xizmatchining ruhiy holatini barqarorlashtiruvchi, unga ishonch va maqsad baxsh etuvchi manba hisoblanadi. Ushbu maqolada "harbiy qism xizmatchisiga shijoat va motivatsiya beruvchi yagona energiya uning ayolidir" degan g'oya ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilinadi.

Harbiy xizmat — qat'iyat, intizom, fidoyilik va yuksak ruhiy barqarorlikni talab qiladigan mas'uliyatli faoliyatdir. Harbiy qism xizmatchisi ko'pincha xavfli vazifalar, og'ir jismoniy mashqlar, uzoq muddatli xizmat safarlari, tartib-intizomning qat'iy talablari hamda psixologik zo'rqiqlar sharoitida yashaydi va ishlaydi. Bunday muhitda insonning ichki kuchi tez-tez sinovdan o'tadi: stress, qo'rquv, sog'inch, mas'uliyat, uyqu buzilishi, emotsional charchoq kabi holatlar harbiy xizmatchining xizmat samaradorligiga ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shu bois, harbiy xizmatchining

shijoati va motivatsiyasini barqaror ushlab turuvchi kuchli ijtimoiy-ruhiy tayanch zarur bo'ladi. Ana shunday tayanchning eng muhim va ta'sirchan manbai — uning oilasi, xususan, turmush o'rtog'i (ayoli) ekanligi amaliy hayot tajribasida ham, psixologik yondashuvlarda ham tasdiqlanadi.

Ayol harbiy xizmatchining hayotida "ruhiy energiya" vazifasini bajaradi. Bu energiya, avvalo, emotsional qo'llab-quvvatlashda namoyon bo'ladi: samimiy suhbat, ishonchli munosabat, tushunish, tasalli berish, rag'batlantirish, kayfiyatni ko'tarish va ishonch ulashish harbiy xizmatchining ruhiy muvozanatini tiklaydi. Ayolning "men senga ishonaman", "sen buni uddalaysan", "biz seni kutamiz" kabi oddiy, ammo ta'siri kuchli so'zlari xizmatdagi bosimni kamaytirib, harbiy xizmatchining o'ziga bo'lgan ishonchini mustahkamlaydi. Natijada u vazifani bajarishda qat'iylilik, sabr va iroda ko'rsatadi.

Ikkinchidan, ayol motivatsiya manbai sifatida maqsad va mazmun beradi. Harbiy xizmatchi ko'pincha "nima uchun xizmat qilyapman?" degan savolga javobni oila orqali topadi. Oilaning tinchligi, farzandlarning kelajagi, turmush o'rtog'ining hurmati va or-nomusni asrash tuyg'usi unga kuch bag'ishlaydi. Ayniqsa, harbiy xizmatchi qiyin vaziyatlarda, charchoq yoki ruhiy tushkunlik yaqinlashganda, ayolning oilaviy qadriyatlarni asrab-avaylashi, sadoqati va matonati uni ruhlantiradi. Shijoat — bu faqat jasorat emas, balki ichki turtki va barqaror irodadir; ayol esa ana shu turtkini kundalik hayotda doimiy "yonilg'i" kabi ta'minlab turadi.

Uchinchidan, ayol oiladagi ijtimoiy muhitni boshqaruvchi kuch sifatida harbiy xizmatchining xizmatdagi xotirjamligini yaratadi. Harbiy xizmatchi xizmat joyida xotirjam bo'lishi uchun uyida ham tinchlik bo'lishi muhim. Uyda barqaror muhit, tartib, farzandlar tarbiyasining yo'lga qo'yilgani, iqtisodiy masalalarning oqilona yuritilgani — bularning barchasi ayolning ma'naviy va tashkiliy salohiyatiga bog'liq bo'lib, harbiy xizmatchining diqqati xizmatga jamlanishiga imkon yaratadi. Demak, ayol "motivatsiya"ni faqat so'z bilan emas, balki real hayotiy barqarorlik orqali ham mustahkamlaydi.

To'rtinchidan, harbiy xizmatchi ruhiy chidamlilikni ko'pincha yaqin inson bilan bog'langan emotsional rishtalar orqali saqlab qoladi. Sog'inch, ayriliq, uzoq safar, xizmatning noaniqligi kabi holatlarda ayol bilan doimiy muloqot, uning mehr-muhabbati, sadoqati va ijobiy ruhiy kayfiyati xizmatchining psixologik "himoya qalqoni" bo'lib xizmat qiladi. Bu esa stressga chidamlilikni oshiradi, keskin vaziyatlarda aql bilan qaror qabul qilishni yengillashtiradi, agressiya va emotsional portlashlarning oldini oladi.

Shu bilan birga, mavzudagi "yagona energiya" iborasi ramziy ma'noda tushunilishi zarur. Harbiy xizmatchining motivatsiyasida vatanparvarlik, harbiy burch, kasbiy sharaf, intizom, jamoa ruhiyati, komandirning talabi, davlatning rag'batlari kabi omillar ham mavjud. Biroq bu omillar ko'proq tashqi turtki bo'lsa, ayolning ta'siri

ichki motivatsiya sifatida chuqurroq ildiz otadi: u harbiy xizmatchining shaxsiy hayoti, his-tuyg‘usi, maqsadi va hayot mazmuni bilan bog‘lanadi. Shu sababli ayolning o‘rni ko‘plab holatlarda eng kuchli, eng barqaror va eng uzoq davom etuvchi “energiya manbai” sifatida namoyon bo‘ladi.

Harbiy qism xizmatchisining shijoati va motivatsiyasi shakllanishida ayolning ma’naviy qo‘llab-quvvatlovi, sadoqati, ishonchi, sabri va oiladagi barqarorlikni ta’minlashdagi o‘rni beqiyosdir. Harbiy xizmat samaradorligini oshirish uchun harbiy oilalarni, ayniqsa harbiy xizmatchilar turmush o‘rtoqlarini ijtimoiy-psixologik qo‘llab-quvvatlash tizimini kuchaytirish muhim. Buning uchun harbiy qismlar huzurida oilaviy maslahat markazlarini yo‘lga qo‘yish, ayollar uchun moslashuv va stressni boshqarish bo‘yicha treninglar o‘tkazish, ma’naviy-ma’rifiy tadbirlar orqali oilaviy qadriyatlarni mustahkamlash hamda harbiy xizmatchi oilalariga ijtimoiy yordam mexanizmlarini kengaytirish maqsadga muvofiqdir.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, harbiy qism xizmatchisining shijoati, ruhiy qudrati va motivatsiyasida ayolning o‘rni beqiyosdir. Ayol — bu tinchlik, ishonch va umid manbai bo‘lib, harbiy xizmatchining ichki energiyasini doimiy ravishda oziqlantirib turadi.

Harbiy oilalar bilan ishlash bo‘yicha maxsus ijtimoiy-psixologik dasturlarni joriy etish;

Ayollar uchun harbiy oilalarga moslashuv treninglarini tashkil etish;

Harbiy xizmatchilarning oilaviy muammolarini hal etishga qaratilgan maslahat markazlarini rivojlantirish;

Harbiy xizmatda oila qadriyatlarini targ‘ib etuvchi ma’naviy-ma’rifiy tadbirlarni kengaytirish.

Mazkur chora-tadbirlar harbiy xizmatchilar xizmat samaradorligini oshirish bilan birga, jamiyatda mustahkam oila va barqaror ruhiy muhitni shakllantirishga xizmat qiladi.

Adabiyotlar.

1. Abdurahmonov Q. X. Oila sotsiologiyasi. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2018.
2. Karimova V. M. Ijtimoiy psixologiya. – Toshkent: O‘qituvchi, 2019.
3. G‘oziev E. G‘. Psixologiya. – Toshkent: Universitet, 2017.
4. Xudoyberdiyev T. Harbiy psixologiya asoslari. – Toshkent: Harbiy nashriyot, 2016.
5. Mirzayev M. M. Harbiy xizmatchilarning kasbiy-ruhiy tayyorgarligi. – Toshkent: Akademiya, 2020.
6. Musurmanova O. Oila va shaxs tarbiyasi. – Toshkent: Ma’naviyat, 2018.
7. Raxmonov A. O‘zbek oilasida ma’naviy qadriyatlar. – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2015.

8. Bandura A. Self-efficacy: The exercise of control. – New York: Freeman, 1997.
9. Maslow A. Motivation and Personality. – New York: Harper & Row, 1987.
10. Frankl V. Man's Search for Meaning. – Boston: Beacon Press, 2006.
11. Adler A. Understanding Human Nature. – Oxford: Oneworld Publications, 2014.
12. Selye H. Stress without distress. – New York: McGraw-Hill, 1974.
13. Cohen S., Wills T. Stress, social support, and the buffering hypothesis. // Psychological Bulletin, 1985.
14. Bowen M. Family Therapy in Clinical Practice. – New York: Jason Aronson, 2004.
15. Harbiy xizmatchilar va ularning oila a'zolari bilan ishlash bo'yicha metodik qo'llanma. – Toshkent: Mudofaa vazirligi nashriyoti, 2021.